

**BEDRE ENN SITT RYKTE.** Utenlandske eksperimenter gir ikke holdepunkter for at liberalisering av narkotikabruk er veien å gå.

# Narkotikapolitikken virker

## Debatt

**BJØRN RØSE**  
toll- og avgiftsdirektør,  
Toll- og avgiftsdirektoratet



**Nytenkning.** Det siste bidraget til narkotikadebatten er Stoltenberg-utvalgets utredning og justisministerens invitasjon til nytenking om sanksjonsnivået for narkotikabruk. Debatten gir inntrykk av at Norge er «annerledeslandet», og at resten av verden har liberalisert narkotikabruk. Dette er ikke korrekt. Narkotika er en forbudt vare i nesten alle land, og de beste resultatene fra reformer finner vi trolig ikke i Sveits og Portugal, men i Sverige, der det gjelder tilnærmet nulltoleranse.

**Situasjonen i Norge.** I norsk narkotikapolitikk har justismyndighetene og domstolene ansvar for bekjempelse, påtale og dom. Helsevesenet og kommunene forestår behandling og rehabilitering. Hjem og skole er viktigst når det gjelder forebygging.

Tollvesenet har ansvar for grensekontroll og smuglingskontroll, og beslagla mer enn ti tonn narkotika i 2009. Politiets og tollvesenets aksjoner bidrar til at prisnivået på for eksempel hasj, er fire ganger høyere i Norge enn i Nederland. Høy pris betyr mindre bruk, og dermed lavere risiko for misbruk. Sist men ikke minst: Det norske straffnivået bidrar til at mange holder seg unna narkotika i den sårbare ungdomstiden.

Vi kan konstatere at norsk narkotikapolitikk har ført til at bruken av hasj og heroin går ned, at andelen ungdom som forsøker narkotika ikke lenger øker, at Norge ikke er transittland og at narkotikadødsfall nesten er halvert siden 2002. Norsk narkotikapolitikk er altså bedre enn sitt rykte.

**Er liberalisering løsningen?** La oss se nærmere på narkotika- og alkoholpolitikken. Alkohol er en lovlig vare i nesten alle land. Narkotika er forbudt og har vært internasjonalt bekjempet siden den første opiumskonvensjonen i 1909. Leder for FN's kontor for narkotika og kriminalitet Anto-



Tollvesenet beslagla mer enn ti tonn narkotika i 2009.

FOTO: JAN TOMAS ESPEDAL

nio Maria Costa sier at mindre enn 5 prosent av verdens voksne befolkning har brukt narkotika i løpet av siste år, og bare 0,6 prosent av verdens befolkning er tunge misbrukere. Costa definerer narkotikakontrollen som en suksess sammenlignet med at alkohol, tobakk og psykoaktive stoffer tar 7,5 millioner menneskeliv hvert år, mens tallet for narkotika er 200 000. Costas vurderinger fremstår som gode argumenter imot liberalisering av narkotikabruk.

**Narkotikaeksperimenter.** Sveits har tatt i bruk heroin i LAR-behandling av tunge rusmisbrukere. Daværende WHO-direktør Gro Harlem Brundtland uttalte at det sveitsiske prosjektet var en observasjonsstudie, uten mulighet til å gjøre troverdige, upartiske sammenligninger mellom mulige behandlingsvalg. Derfor er det ifølge Brundtland vanskelig å konkludere med at de tilgjengelige resultatene kan være til nytte for noe annet land. Ellers er det kjent at å gi heroin intravenøst er mer risikofyllt enn behandling med metadon eller Subutex, og man må regne med at mange av de behandlede personer vil fortsette sin kriminelle aktivitet og sin bruk av andre typer narkotika.

Portugal avkriminaliserte bruk av narkoti-

ka i 2001. I dag er bruk av narkotika fortsatt forbudt, men ikke straffbart. Overtredelser behandles ikke politi- og påtalemessig, men i en nemnd som kan gi gebyrer, behandlingsopphold og inndragelse av rett til å praktisere visse yrker. Om «berufsverbot» i Portugal eller bøtstraff i Norge har størst effekt, er vanskelig å si, men faktum er at reduksjonen i overdosedødsfall i Norge fra 2000 til 2006 er større enn i Portugal i samme periode.

**Motsatt hos svenskene.** Sverige har gått motsatt vei og økt innsats og sanksjoner. Dette har gitt meget gode resultater. Det er mindre kjent at Sverige også har eksperimentert med gratis utdeling av amfetamin, men erfaringene var så dårlige at eksperimentet ble stanset.

Jeg trekker frem erfaringene fra Sveits, Portugal og Sverige for å advare mot raske konklusjoner. Ofte er umiddelbare effekter annerledes enn langsiktige konsekvenser, og det er vanskelig å slå fast om det er politikk-omlegging eller andre samfunnsendringer som skaper resultatene. Hva som blir sluttresultat av narkotikadebatten vil vise seg, men fra mitt ståsted er det ikke behov for dramatiske kursendringer.